

IZVJEŠTAJ SAVJETODAVNOG ODBORA OPĆINE ŽEPČE O PRAĆENJU STANJA UPRAVLJANJA JAVNIM FINANSIJAMA NA LOKALNOM NIVOU

Uvod

Javne finansije predstavljaju djelatnost lokalne uprave kojoj su na osnovu zakona i drugih propisa povjerene određene funkcije prikupljanja i trošenja finansijskih sredstava radi ostvarenja opšte korisnih društvenih ciljeva. Najvažniji instrument upravljanja javnim finansijama je budžet. Budžetom se određuje iz kojih će se izvora prikupljati budžetski prihodi i na šta će se ti prihodi trošiti.

Angažman građana u praćenju stanja u upravljanju javnim finansijama lokalnih uprava može pomoći da se pruže bolje javne usluge, donose bolje odluke, poveća povjerenje između lokalnih vlasti i građana, poveća odgovornost i transparentnost, spriječe koruptivne prakse i sl.

Primarni fokus praćenja i izvještavanja Savjetodavnih odbora građana (SOG) u okviru Projekta pomoći lokalnoj upravi, kojeg finansira USAID, (USAID LGAA) su pružanje usluga, implementacija strategija razvoja i javne finansije.

U novembru 2023. godine USAID LGAA je za predstavnike partnerskih jedinica lokalne samouprave (JLS) i SOG-ove održao online obuku o građanskom praćenju upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou. Cilj obuke bio je predstaviti okvir i preporučiti poduzimanje niza praktičnih koraka za vršenje funkcije društvenog monitoringa u oblasti upravljanja javnim finansijama na jednostavan i metodološki ispravan način.

S tim u vezi, Savjetodavni odbor građana Općine Žepče je uz podršku USAID LGAA i partnerskih JLS sačinio ovaj Izvještaj analizirajući podatke sa portala budzet.ba „Provjerite budžet vaše lokalne uprave“ za dvije prioritetne usluge, procjenjujući transparentnost i učešće građana u budžetskom procesu na osnovu javno dostupnih podataka i provodeći online anketu sa građanima o dostupnosti, razumijevanju i njihovoj informisanosti o budžetu lokalne uprave.

Elementi praćenja stanja upravljanja javnim finansijama obrađeni u ovom Izvještaju prikazani su u sljedećoj tabeli.

Br.	Elementi praćenja	Izvori informacija
1.	Transparentnost budžetskog procesa	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
2.	Mehanizmi učešća građana u procesu budžetiranja	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
3.	Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave za dvije prioritetne usluge	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave, portal www.budzet.ba
4.	Mišljenje građana o budžetu lokalne uprave prikupljena putem online ankete	On line anketa distribuirana digitalnim putem

Transparentnost

Dokument budžeta za 2023. i 2024. godinu jednostavno je dostupan na internet stranici Općine Žepče, strana „Dokumenti“. Budžet za građane za 2023. godinu Općine Žepče je dostupan na istoj strani zajedno sa Proračunom za 2023. godinu. Izvještaje o izvršenju budžeta Općine Žepče nije bilo moguće pronaći na internet stranici općine. Informacija o razmatranju izvještaja od strane Općinskog vijeća dostupna je putem aplikacije e-citizen, međutim, izvještaji nisu priloženi. Općina Žepče redovno objavljuje pozive građanima i drugim zainteresiranim stranama za učešće u javnoj raspravi o nacrtu budžeta. Izvještaj i ili informacije o rezultatima konsultacija i učešća građana sa naglaskom na status pojedinih inicijativa nisu dostupni putem internet stranice Općine. U oblasti javnih nabavki Općina Žepče na zvaničnoj internet stranici redovno objavljuje planove nabavki, dok pojedinačne odluke o izboru ponuđača nisu dostupne.

Mehanizmi i učešće građana u procesu budžetiranja

Prema uvidima sa zvanične internet stranice, Općina Žepče redovno organizira javne rasprave o nacrtu budžeta, što je vidljivo i na portalu e-citizen. Takođe, putem internet stranice Općina redovno putem javnih poziva i uz primjenu odgovarajućih kriterija (LOD metodologija) finansira rad i projekte neprofitnih organizacija. Općina Žepče kao i većina jedinica lokalne samouprave u BiH ne provodi praksu potpunog participativnog budžetiranja. Participativno budžetiranje je proces kojim građani mogu odrediti na šta će biti utrošen dio budžeta lokalne uprave. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja.

Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta kao i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave putem portala www.budzet.ba za dvije prioritetne usluge

Shodno uvidima sa zvanične web stranice Općina Žepče je budžet za 2024. godinu usvojila 21.12.2023. U 2023. godini Općina Žepče nije vršila rebalans budžeta. Informacija o razmatranju kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvještaja o izvršenju budžeta od strane Općinskog vijeća je dostupna putem e-citizen (sjednice Općinskog vijeća), međutim sami izvještaji nisu priloženi.

Općina Žepče je u saradnji sa USAID LGAA projektom odabrala raditi na unaprjeđenju dvije prioritetne usluge „Održavanje lokalnih puteva“ i „Prikupljanje, recikliranje, odvoz otpada i deponije“. Imajući to u vidu i podatke o budžetu Općine Žepče prezentovane na portalu budzet.ba, SOG Žepče izdvaja sljedeće podatke:

	Plan za 2023. godinu	Plan za 2024. godinu	2024/2023
Prihodi	12.150.000 KM	13.740.000 KM	+13,08%
Rashodi	12.150.000 KM	13.740.000 KM	+13,08%
Redovno održavanje puteva (planirani utrošak)	370.000 KM	407.000 KM	+10,00%
Zimsko održavanje puteva (planirani utrošak)	170.000 KM	175.000 KM	+2,94%
Održavanje zelenih površina (planirani utrošak)	Podaci nisu dostupni	55.000 KM	N/A
Izgradnja putne infrastrukture (planirani utrošak)	1.723.000 KM	1.670.000 KM	-3,07%

Podaci o izvršenju budžeta za 2023. godinu Općine Žepče bit će dostupni i uneseni u portal budzet.ba u drugom tromjesečju 2024. godine. Shodno tome, planirano je da Savjetodavni odbor građana Općine Žepče okonča drugi krug monitoringa stanja upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou sa fokusom na poređenje planskih podataka u odnosu na izvršenje budžeta za 2023. godinu, sredinom 2024. godine.

Budžetski proces – viđenje građana¹

Kao dio procesa monitoringa, Savjetodavni odbor građana Općine Žepče je tokom januara 2024. godine proveo online anketu (<https://anketa.zepce>) sa ciljem da se utvrdi percepcija građana o pitanjima pristupa, razumijevanja, informiranosti o budžetu uprave, kao i njihovog učešća u budžetskom procesu. Poziv za anketu objavljen je putem općinske internet stranice, a pristiglo je 57 odgovora. Rezultati su sljedeći:

Pitanje	Da	Ne	Ne znam
Da li je Budžet vaše lokalne uprave jednostavno dostupan putem zvanične internet stranice uprave?	13 (23%)	22 (39%)	22 (39%)
Da li razumijete sadržaj Budžeta vaše lokalne uprave?	20 (35%)	29 (51%)	8 (14%)
U kojoj mjeri ste zadovoljni informisanjem vaše lokalne uprave o stanju prihoda i rashoda u lokalnom budžetu?	Prosječna ocjena 1,89 (od 1-5)		
Da li ste upoznati sa sadržajem Budžeta za građane koji objavljuje vaša lokalna uprava?	11 (19%)	40 (70%)	6 (11%)
Smatrate li da je Budžet za građane dobar način da se informišete i uključite u proces izrade i praćenja izvršenja budžeta vaše lokalne uprave?	10 (91%)	0	1 (9%)
Smatrate li da učestvovanjem u javnoj raspravi građani mogu utjecati da se njihovi prijedlozi uvrste u budžet lokalne uprave?	26 (46%)	28 (49%)	3 (5%)

Građani su dali dosta prijedloga kako bi njihov angažman u budžetskom procesu bio bolji, kao npr. bolja informiranost, pravovremenost objava, povećanje transparentnosti, više info na društvenim mrežama i sl.

Preporuke

Shodno izloženom pregledu stanja upravljanja javnim finansijama u Općini Žepče, SOG Žepče predlaže sljedeće:

- Analiza transparentnosti i rezultati ankete sa građanima ukazuju na potrebu unaprjeđenja elemenata transparentnosti odnosno broja i učestalosti izlaganja informacija i materijala na zvaničnoj internet stranici i portalu e-citizen Općine Žepče. U tom smislu SOG Žepče ukazuje na Standarde proaktivne transparentnosti, koji promoviše Ured koordinatora za reformu javne uprave (Standardi – Ured koordinatora za reformu javne uprave parco.gov.ba), čijom bi primjenom Općina Žepče odgovorila na izazove koje su anketirani građani prepoznali, te unaprijedila transparentnost svoga rada i informiranost građana.
- U saradnji sa USAID LGAA Općina Žepče je pripremila i promovirala Infografiku budžeta kao sredstvo za veću informiranost i promociju učešća građana u procesu budžetiranja. Poželjno je da se takva praksa nastavi i u narednim kalendarskim godinama.

¹ Više detalja o rezultatima ankete i percepciji građana dostavljamo u prilogu izvještaja.

- Participativno budžetiranje je proces u okviru kojeg građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave, uz prethodno jasno utvrđene kriterije. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja. Više info o načinima primjene participativnog budžetiranja može se naći na [01Dodatak A5 web.pdf \(iom.int\)](#)